

Враховуючи світові особливості розвитку страхової індустрії, та роль страхових компаній у розвитку ринкової економіки доцільно вжити ряд заходів, які дозволять активізувати вітчизняний ринок страхових послуг та поживити участь громадян на ньому. Першочерговим завданням у даному аспекті є відновлення довіри населення до фінансових установ взагалі, та страхових компаній зокрема, а також підвищення рівня їх страхової культури. Доцільно

також, враховуючи досвід розвинених країн світу, розвивати накопичувальні види страхування.

1. Insurance Information Institute // www.iii.org 2. Swiss Re Sigma No 3/2008: "World insurance in 2007: emerging markets leading the way" // www.swissre.com 3. CEA Statistics European Insurance in Figures www.cea.eu 4. The World Insurance Report (WIR) 2007www.efma.com 5. www.capgemini.com/insurance

Надійшла до редколегії: 1.12.2008

В.В. Нечипоренко, асп.

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

В даній статті сконцентровано увагу на окремих актуальних питаннях нормативно-правового регулювання перестраховування в Україні. Запропоновано можливі шляхи врегулювання окремих прогалин та неузгодженостей в українському законодавстві в сфері перестраховування.

In this article attention is concentrated on some relevant questions of legal adjustment of reinsurance in Ukraine. Possible ways of setting certain defects and inconsistencies in the Ukrainian legislation in the sphere of reinsurance are offered.

Перестраховування як економічне явище та правовий інститут в Україні наразі регулюється Цивільним кодексом України, Законом України "Про страхування", Положенням Кабінету міністрів України "Про затвердження Порядку та вимог щодо здійснення перестраховування у страховика (перестраховика) нерезидента" та низкою інших підзаконних нормативно-правових актів. Згадані Закон та Кодекс, фактично, надають лише визначення перестраховування (при чому, в Законі як економічно-правового явища, а в Кодексі як виду цивільно-правового договору), не вдаючись до розроблених світовою практикою та зафіксованих в наукових джерелах методів та форм перестраховування. Відповідно, окремі суто формальні вимоги здійснення перестраховування врегульовані підзаконними нормативно-правовими актами. На нашу думку, така ситуація вимагає змін з метою вдосконалення правового регулювання перестраховування, результатом якого повинно бути:

1. Усунення наявних прогалин та неузгодженостей в українському законодавстві, що регулює функціонування правового інституту перестраховування;

2. Стимулювання розвитку перестраховування в умовах світової фінансово-економічної кризи, що безумовно позначається на українському ринку страхування. Метою цього є уникнення утруднень, з якими зустрічаються українські страховики в процесі виконання своїх договірних зобов'язань при виплаті страхових відшкодувань;

3. Створення додаткових нормативних важелів регулювання страхового ринку та операцій перестраховування з метою:

а) вдосконалення системи гарантування виконання страховиками своїх договірних зобов'язань перед страхувальниками;

б) заохочення страховиків до роботи із нестандартними ризиками, та з невизначеною ймовірністю настання страхового випадку;

в) стимулювання українських страховиків до страхування екстраординарних і надвеликих об'єктів.

На нашу думку, досягнення вказаних цілей сприятиме розвитку та поширенню не лише перестраховування, але й виходу українського страхового ринку на новий якісний рівень, що безумовно відіграє значну роль в розвитку економіки нашої держави. Окрім цього, розвиток перестраховування шляхом належного та актуального нормативно-правового регулювання створить додаткові підстави для довіри страхувальників до інституту стра-

хування в Україні, що вбачається однією з найголовніших рушійних сил розвитку страхового ринку.

Для прикладу, корегуванню підлягає визначення договору перестраховування, яке дане законодавцем у статті 987 Цивільного кодексу України, а саме: "За договором перестраховування страховик, який уклав договір страхування, страхує в іншого страховика (перестраховика) ризик виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником". Така дефініція – наслідок неврахування законодавцем особливостей форм і видів перестраховування під час формулювання правової конструкції даного договору, оскільки, відповідно до такого визначення, перестраховуванню можуть підлягати лише ризики за вже укладеними договорами страхування в минулому. Тобто, де не виключається можливість укладення договору облігаторного та факультативно-облігаторного перестраховування, оскільки, воно спрямоване на здійснення перестраховування в майбутньому. В той же час, стаття 12 Закону України "Про страхування" містить більш прийнятне у порівнянні з попереднім визначення перестраховування, як "страхування одним страховиком (цедентом, перестраховальником) на визначенні договором умовах ризику виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика (перестраховика) резидента або нерезидента, який має статус страховика або перестраховика, згідно з законодавством країни, в якій він зареєстрований". Таке формулювання певною мірою локалізує недолік зазначеного вище визначення договору перестраховування. Але, в будь-якому випадку, тут має місце конкуренція норм Цивільного кодексу України та Закону України "Про страхування". Відповідно, склалася ситуація, коли найбільш розповсюджений у світі механізм облігаторного перестраховування на українському страховому ринку хоч і функціонує, але знаходиться у стані правової неузгодженості.

Також, однією з багатьох характерних рис нормативно-правового регулювання перестраховування в Україні є відсутність у законодавстві визначення поняття "сліп" та переліку інформаційних даних, що повинні міститися в цьому документі. На нашу думку, не зважаючи на усталену практику, питанню вимог, яким повинен відповідати сліп в Україні, має бути приділена увага на нормативному рівні.

В цивільно-правовому аспекті, сліп, фактично, виступає пропозицією до укладення договору перестраховування, тобто "офертою" (відповідно до статті 641 Цивільного кодексу України, оферта – пропозиція укласти договір,

спрямована визначеному колу осіб, що має містити істотні умови договору і виражати намір особи, яка її зробила, вважати себе зобов'язаною у разі її прийняття). На сьогоднішній день, укладення договору перестрахування як з національними цесіонарями, так і з перестраховиками-нерезидентами, фактично, неможливе без попереднього складання та подальшого узгодження сліпа. Звертаючись до російського досвіду регулювання змісту сліпа, що міститься в Зведенні стандартних положень договору про загальні умови факультативного перестрахування (ретроцесії), сліп повинен містити, такі дані:

- повні найменування сторін основного договору страхування, співстрахування або перестрахування (надалі – Основного договору);
- об'єкт перестрахування – ризик виплати цедентом страхового відшкодування (або його частини) за укладеним ним основним договором;
- майно або майновий інтерес, застрахований (перестрахований) цедентом (із зазначенням реквізитів основного договору страхування, співстрахування або факультативного перестрахування);
- зміст страхової події, ризик виникнення якої є предметом даного договору перестрахування (тобто, страховий випадок за Основним договором);
- можливі додаткові умови, від яких може залежати виникнення страхових зобов'язань перестраховика;
- страхова сума за Основним договором і за договором факультативного перестрахування (ретроцесії);
- часові межі страхування (період, протягом якого існує ймовірність настання страхових випадків) за Основним договором і період перестрахування за договором факультативного перестрахування (ретроцесії);
- строк дії Основного договору і договору факультативного перестрахування (ретроцесії). Якщо строк дії договору факультативного перестрахування (ретроцесії) безпосередньо в його тексті не вказано, датою його укладення слід вважати дату підписання уповноваженим представником цесіонаря оферти цедента, а датою припинення дії вважається дата закінчення дії Основного договору [1].

Зазначена модель сліпа вбачається доволі зручною і прийнятною для застосування, оскільки, вона є результатом дослідження практики перестрахування в Російській Федерації. Досвід та традиції перестрахування в Україні та Росії не різняться кардинально, тому,

враховуючи специфіку українського страхового ринку, вбачається доцільним створити подібну модель сліпа, прийнятну для наших умов і закріпити її на правовому рівні у формі підзаконного нормативно-правового акту.

На нашу думку, перестрахування як договір повинно регулюватися не лише засобами Цивільного кодексу України та Закону України "Про страхування", але й іншими нормативно-правовими актами, в яких доцільно було б визначити особливості процедури перестрахування ризиків, зосередити увагу на його видах, на нормативному рівні узагальнити окремі питання практики перестрахування і т.і. На нашу думку, найбільш вдалим механізмом втілення в життя даної мети було б прийняття окремої постанови Кабінету Міністрів України, яка б не лише в деталях регулювала перестрахування в Україні, але й завдяки можливості до більш оперативного внесення змін до неї, могла б бути завжди актуальним регулятором правовідносин перестрахування. До 2004 року український ринок перестрахування мав такий регулятор: Постанову Кабінету міністрів України "Про затвердження Положення про порядок здійснення операцій з перестрахування" за номером 1290 від 24.10.1996 року. Але ця Постанова містила лише окремі питання укладення договорів перестрахування (здебільшого щодо формальних вимог) і не мала в своєму змісті детальної і послідовної інформації про перестрахування страхових ризиків.

Вказана Постанова Кабінету міністрів України була скасована Постановою Кабінету міністрів України "Про затвердження Порядку та вимог щодо здійснення перестрахування у страховика (перестраховика) нерезидента" за номером 124, що була прийнята 4 лютого 2004 року. Даний діючий нормативно-правовий акт регулює, знову ж таки, лише окремі аспекти перестрахування за участі іноземного цесіонаря. Фактично, це звужений за змістом варіант попередньої Постанови, орієнтований лише на частину договорів перестрахування.

Навіть стислий та поверховий огляд в цій статті виснесеної проблеми показує нагальну потребу у вдосконаленні нормативно-правового регулювання перестрахування в Україні.

1. Сборник типовых правил, условий и договоров страхования / Цыганов А.А. – М.: Анкил, 2003. – 416 с.

Надійшла до редколегії: 8.12.2008

А.Ю. Пікус, асп.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ЯКОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Проаналізовано теоретичні підходи до аналізу якості економічного зростання. Запропоновано визначення якісного економічного зростання. Визначено фактори що впливають на якість економічного зростання.

Theoretical approaches to economic growth quality analysis are discussed. The definition of economic growth quality is proposed. Factors of influence on quality of economic growth are defined.

В процесі переходу від індустріального до постіндустріального етапу розвитку суспільства та зростаючої глобалізації господарського життя суттєво змінюється характер та сутність феномену економічного зростання. Все більш значального значення набувають не кількісні, а якісні параметри зростання. Саме вони стають ключовими факторами, що забезпечують суспільний розвиток та конкурентоспроможність національної економіки в глобальному вимірі.

Починаючи з 1999 року в Україні спостерігалось економічне зростання. Оцінки даного зростання до початку світової фінансової та економічної кризи в кінці 2008 року були неоднозначні. Одні економісти бачили в ньому докази ефективності державної політики ліберальних реформ

початку 90-х років, інші відмічають ресурсо- та експорторієнтованість економічного зростання в даний проміжок часу, та роблять висновок про те, що в перспективі таке зростання не тільки не сприяє економічному зростанню України, але і посилює відсталість її структури та відкидає на периферію світового господарства. Після ж початку світової економічної кризи все встало на свої місця. Економіки країн, що спеціалізуються на виробництві сировинної низькотехнологічної продукції та мають нерозвинений внутрішній ринок під впливом зменшення попиту в світовій економіці та падінні цін на сировину (базові енергоносії, продукція металургії тощо) зазнають суттєвих економічних втрат. Зокрема за оцінками Світового Банку падіння ВВП в

© А.Ю. Пікус, 2009